

Aleksandra Siuciak
Monika Zawrot-Donda

Wypożyczenia muzealiów z Muzeum Zamkowego w Malborku i jego Oddziału w Kwidzynie w latach 1945–1989

Il. 1. Panorama zamku malborskiego od strony Nogatu – widok współczesny, fot. L. Okoński (zbiory MZM)

Muzeum Zamkowe w Malborku (MZM) wraz z oddziałem Zamek w Kwidzynie to wyjątkowe placówki muzealne nie tylko ze względu na swoje siedziby – największy gotycki zespół

1 Innym ważnym aspektem ujętym w projekcie było określenie stanu badań prowadzonych oraz badań strat, dokumentacji ewidencyjnej i dokumentacji związanej z przemieszczaniem obiektów pochodzących ze zbiorów muzealnych.

2 Archiwum Zakładowe Muzeum Zamkowego w Malborku (dalej: AZMZM), Sprawozdania z działalności Muzeum Zamkowego w Malborku za lata 1962–1989 (z działalności, finansowe, statystyczne), t. 1–4, sygn. I/64–67, oraz dokumentacja Działu Głównego Inwentaryzatora Zbiorów.

zamkowy na świecie wpisany między innymi na listę światowego dziedzictwa UNESCO oraz unikatowy zespół katedralno-zamkowy znajdujący się na liście pomników historii, lecz także z uwagi na posiadane różnorodne oraz wartościowe zbiory muzealne. Zarówno architektura, jak i bogate kolekcje muzealiów na przestrzeni wielu dekad oprócz swojego statutowego przeznaczenia pełniły funkcję również elementu scenografii widowiska, produkcji teatralnej oraz filmowej.

Zbiory muzealne wypożyczano różnym instytucjom w celach dekoracyjnych, by dodawać im unikalnej i interesującej oprawy. W latach 1945–1989 takie działania często były narzucane odgórnie przez władze komunistyczne, co z zasady kłóciło się z ideą ochrony zabytków. Uczestnictwo Muzeum Zamkowego w Malborku w projekcie historyczno-badawczym „Decorum” zainicjowanym przez Narodowy Instytut Muzeów w Warszawie pozwoliło nam w pewnym zakresie usystematyzować wiedzę na temat udostępnienia muzealiów do wyżej wspomnianych celów, które miały miejsce w okresie tzw. Polski Ludowej. Główne założenia projektu uwzględniały ustalenie wypożyczeń obiektów muzealnych w szeroko rozumianych celach dekoracyjnych poza siedzibę muzeum, jako przemieszczenia długo- i krótkoterminowe wraz z określeniem problematyki tych działań¹. Warto zaznaczyć, iż tego rodzaju badania w Malborku nie były jak dotąd nigdy podejmowane, a obszar i zakres związany z tymi procesami pozostawał nierozpoznany. Osiągnięte w toku projektu wyniki mogą stanowić podwaliny do dalszych, pogłębionych i szerzej zakrojonych badań.

Przeprowadzono kwerendy źródłowe w zasobach własnych Muzeum Zamkowego w Malborku² oraz Zamku w Kwidzynie, a także w Archiwum Państwowym w Malborku³. W zasobie archiwalnym niezwykle ważna z punktu widzenia Muzeum okazała się dokumentacja z lat 1961–1989 związana z gospodarką muzealiami prowadzoną przez instytucję⁴. Dodatkowe ustalenia wykazały również istnienie materiałów powiązanych z realizowanym zagadnieniem w zbiorach Muzeum Miasta Malborka, które zainteresowały nas w kontekście funkcjonowania zamku malborskiego przed 1961 rokiem, a dokładniej z działalnością Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Malborku (oddział w Malborku), sprawującego opiekę nad warownią w latach 1957–1960⁵. Są to między innymi teczki zawierające informacje na temat zagospodarowania zamku malborskiego w latach 1958–1959⁶, a także kronika z wycinkami prasowymi z lat 1962–1971⁷. Ponadto przeprowadzono badania sondażowe za pośrednictwem strony Szukaj w Archiwach⁸, gdzie poszukiwano odniesień do konkretnych produkcji filmowych Wytwórni Filmów Fabularnych w Łodzi, jednakże bezskutecznie.

W oddziale kwidzyńskim analizą objęte zostały następujące zasoby: plany i sprawozdania roczne⁹, kroniki muzeum¹⁰, a także inne teki z materiałami informacyjnymi¹¹. W jednostce centralnej

3 Archiwum Państwowe w Malborku obecnie jest na etapie likwidacji oraz przenoszenia zasobów do innych instytucji archiwalnych, głównie do Archiwum Państwowego w Gdańsku. Wiąże się to przesygnatowaniem akt.

4 Archiwum Państwowe w Malborku (dalej: APM), Muzeum Zamkowe w Malborku, Gospodarka muzealiami, t. 1–12 (1960–1989), sygn. 868/88–99.

5 Zob. M. Mierziński, *Zamek malborski w latach 1945–1960*, „Studia Zamkowe”, t. 1, 2004, s. 44.

6 Muzeum Miasta Malborka (dalej: MMM), Zagospodarowanie zamku w Malborku, 1958–1959, teczka nr 7, sygn. MMM/RZ/484.

7 MMM, P.K.K.F.i T. Malbork (kronika), bez sygn.

8 Szukaj w Archiwach, [s.a.], <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/> [dostęp: 31.10.2023].

9 Archiwum Zakładowe Zamku w Kwidzynie (dalej: AZZK), Plany i sprawozdania z działalności muzeum za lata 1950–1966, brak sygnatury; Sprawozdania z działalności muzeum nr 2 za lata 1967–1995, brak sygnatury.

10 AZZK, Prasa o Muzeum w Kwidzynie w latach 1950–1959, brak sygnatury; Prasa o Muzeum w Kwidzynie w latach 1960–1969, brak sygnatury; Prasa o Muzeum w Kwidzynie w latach 1970–1972, brak sygnatury; Prasa o Muzeum w Kwidzynie w latach 1973–1979, brak sygnatury; Prasa o Muzeum w Kwidzynie w latach 1980–1989, brak sygnatury.

11 AZZK, Informacje o działalności własnej jednostki dla prasy i radia oraz inne formy popularyzacji w latach 1953–1966, brak sygnatury; Dziennik pracy wrzesień 1959 – grudzień 1960, Rocznik I, brak sygnatury; Dziennik pracy styczeń 1961 – wrzesień 1962, Rocznik II, brak sygnatury; Dziennik pracy wrzesień 1962 – październik 1963, Rocznik III, brak sygnatury; Dziennik korespondencyjny z lat 1966–1968, brak sygnatury; Dziennik korespondencyjny z lat 1982–1986, brak sygnatury; Dziennik korespondencyjny z lat 1986–1989, brak sygnatury; Korespondencja Archeologia i Historia z lat 1969–1989, brak sygnatury; Korespondencja Etnografia z lat 1972–1989, brak sygnatury; Organizacja własnej jednostki nr 1 z lat 1950–1973, brak sygnatury; Organizacja wystaw nr 85 z lat 1950–1966, brak sygnatury.

12 AZMZM, Zespół akt O/Kwidzyn, Plany pracy i sprawozdania z działalności Muzeum za lata 1972–2000, sygn. 13/2, teczka 0331; Dział Sztuki – korespondencja z lat 1973–2007, sygn. 13/6, teczka 071; Ubytki obiektów muzealnych, kradzieże 1972–1998, sygn. 13/11, teczka 523; Wypożyczanie obiektów muzealnych, Protokoły zdawczo-odbiorcze 1961–1990, sygn. 13/12, teczka 4311; Dział Sztuki – protokoły zdawczo-odbiorcze z lat 1978–97, sygn. 13/12, teczka 4311.

13 Zasoby Głównego Inwentaryzatora Zbiorów Muzeum Zamkowego w Malborku (dalej: ZGIMZM), Księga ruchu muzealiów z lat 1976–1988; Księga ruchu muzealiów z lat 1988–2009; Dokumentacja dotycząca ruchu muzealiów z lat 1977–1989, teczka 4311.

14 APM, Zespół Miejskiej Rady Narodowej i Zarządu Miejskiego w Kwidzynie, Referat Kultury, Opieki Społecznej i Zdrowia Publicznego, Oświata, biblioteka, teatr miejski, muzeum, 1946–1947, sygn. 90/110; oraz Biblioteka miejska. Muzeum, 1946–1950, sygn. 90/111; Powiatowa Rada Narodowa i Wydział Powiatu oraz Starostwo Powiatowe w Kwidzynie, Referat Kultury i Sztuki, Organizowanie muzeów, popieranie sztuki ludowej, ewidencja artystów i literatów 1945–1948, sygn. 9/88/50; Prezydium Powiatowej Rady Narodowej i Urząd Powiatowy w Kwidzynie, Sprawozdania z działalności jednostek podległych (biblioteki, muzea, świetlice) za lata 1963–1973, sygn. 9/180/927; oraz Muzea, zabytki, sztuka ludowa, 1968–1972, sygn. 9/180/935.

15 Działania te mogły doprowadzić do zdekompletowania i rozproszenia części dokumentów.

przeanalizowano zasoby archiwum zakładowego¹² oraz Głównego Inwentaryzatora Zbiorów¹³. W Archiwum Państwowym w Malborku zaś przestudiowano jednostki archiwalne znajdujące się w trzech zespołach związanych z działalnością instytucji kultury w Kwidzynie¹⁴.

Wobec przebadania rozległego zasobu źródłowego zdawać by się mogło, że informacje na temat omawianych ewentualnych wypożyczeń będą bardzo precyzyjne. Tak się jednak nie stało, co podyktowane było zapewne różnymi czynnikami, do których zaliczyć można między innymi kilkukrotną zmianę organizatora czy jednostek nadzorujących oba muzea¹⁵. Być może zabrakło również w poprzednich dekadach odpowiednio wypracowanych standardów i procedur wypożyczeń muzealiów lub też po prostu nie przestrzegano ich. Analiza dostępnego materiału pozwoliła jednak na potwierdzenie i ustalenie szeregu wypożyczeń muzealiów do dekoracji państwowych instytucji, a także realizacji przedsięwzięć o charakterze filmowym, teatralnym itp. Należy jednak zaznaczyć, iż zjawisko to nie było tak powszechne jak w większych miastach wojewódzkich czy też w stolicy. Co więcej, z oczywistych względów odbywały się one na dużo mniejszą skalę. Jednakże nie można wykluczyć – co jest wysoce prawdopodobne – że nie były one dobrze dokumentowane, dlatego też obraz ten może być niepełny.

RYS HISTORYCZNY

Dla pełnego obrazu należy, oczywiście w dużym uproszczeniu, zaakcentować przemiany, jakimi poddawane były w okresie powojennym obie instytucje, pierwotnie działające jako oddzielnie jednostki.

Il. 2. Widok na zespół katedralno-zamkowy w Kwidzynie, fot. M. Zawrot-Donda

Muzeum Zamkowe w Malborku formalnie istnieje od 1 stycznia 1961 roku¹⁶. Przez blisko dwie dekady od zakończenia II wojny światowej status i opiekunowie tego wyjątkowego średniowiecznego kompleksu zamkowego zmieniały się kilkakrotnie, co nie pozostawało bez wpływu na jego stan i dalsze funkcjonowanie¹⁷. Tuż po zakończeniu działań wojennych losem zamku zainteresowały się miejscowe władze – Starostwo Powiatowe w Malborku (Referat Kultury i Sztuki)¹⁸. Od sierpnia 1945 do listopada 1950 roku zamek funkcjonował jako Oddział nr 1 Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie¹⁹, a w następnych latach znalazł się pod zarządem Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego (lata 1951–1957 oddział w Gdańsku, 1957–1960 oddział w Malborku)²⁰. Zgromadzone tu przed wojną kolekcje uległy zniszczeniu lub w dużej mierze rozproszeniu, tj. zabezpieczeniu i przetransportowaniu do innych placówek muzealnych w kraju – głównie warszawskich. Zasygnalizowanie tych zmian jest istotne w procesie badawczym, miały one bowiem ogromny wpływ na dokumentowanie działań związanych z malborskimi muzealiami, a w szczególności ich przemieszczeń. Siłą rzeczy historię interesujących nas użyczeń formalnie rozpatrywać możemy dopiero od momentu powołania Muzeum Zamkowego, pomimo bezsprzecznego funkcjonowania zbiorów w zamku dużo wcześniej.

Znamiennym rozdziałem w historii kwidzyńskiego muzealnictwa²¹, uwarunkowanym również przemianami polityczno-administracyjnymi związanymi z następstwami II wojny światowej, było powołanie w 1950 roku nowej placówki muzealnej w średniowiecznym zamku kapituły pomezkańskiej²². Trzon zbiorów stanowiły wówczas nieliczne ocalałe zabytki i muzealia z przedwojennego muzeum regionalnego, a także inne obiekty, w tym dzieła sztuki zabezpieczone w instytucjach oraz okolicznych pałacach i dworach szlacheckich, także w ramach rewindykacji utraconych dóbr kultury²³. Początkowo Muzeum podlegało bezpośrednio Ministerstwu Kultury i Sztuki, a po roku opiekę sprawowało nad nim Muzeum Pomorskie w Gdańsku (do 1963 roku). Następnie placówką zarządzało Prezydium Powiatowej Rady Narodowej, a od 1 stycznia 1973 roku Zamek w Kwidzynie funkcjonuje jako Oddział Muzeum Zamkowego w Malborku²⁴ (il. 2).

16 Zarządzenie nr 117 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 13 września 1960 r. w sprawie utworzenia Muzeum Zamkowego w Malborku. Zob. M. Mierzwiński, op. cit., s. 53–54; J. Trupinda, *Między Westministerem a Wawelem. O muzealizacji zamku w Malborku i powstaniu Muzeum Zamkowego w Malborku*, „Studia Zamkowe”, t. 8, 2021, s. 15–54.

17 Do 1945 roku w murach zamkowych funkcjonowało muzeum pruskie Schloss Staatliches Museum (formalnie od lipca 1934 roku), które zgromadziło szereg kolekcji. Spuścizna ta jest dzisiaj przedmiotem badań pracowników Muzeum Zamkowego w Malborku. Jednakże ze względu na charakter niniejszej publikacji ten okres dziejów zamku malborskiego zostanie pominięty. Zainteresowanych odsyłamy do publikacji na ten temat, między innymi: A. Dobry, *Działalność Zarządu Odbudowy Zamku w Malborku w latach 1817–1945*, [w:] A. Siuciak (red.), *Przywracanie historii. Losy malborskich zbiorów po II wojnie światowej: katalog wystawy czasowej*, Malbork 2015, s. 13–23; A. Siuciak, *Towarzystwo Odbudowy i Upiększenia Zamku 1884–1945*, [w:] Eadem (red.), *Przywracanie historii...*, op. cit., s. 25–29; B. Sierżputowski, *Status prawny zbiorów zamku w Malborku po II wojnie światowej. Studium prawnomiędzynarodowe*, [w:] J. Trupinda, A. Siuciak (red.), *Nowy początek. (O)budowa kolekcji muzealnych po II wojnie światowej*, Malbork 2019, s. 34–56; J. Trupinda, *Między Westministerem a Wawelem...*, op. cit.; B. Butryn, *Restauracja architektury, restytucja wnętrza. Zamek malborski po wojnie wyzwolonej jako polityczny projekt protomuzealny*, [w:] B. Pospieszna (red.), *Zatem Najświętsza Maria Panna musi oglądać swoją sprofanowaną siedzibę. Malbork między polityką a sacrum (1772–1856)*, Malbork 2022, s. 211–225.

18 M. Mierzwiński, op. cit., s. 22–26; A. Siuciak, *Malo znane źródła do dziejów malborskich zabytków*, [w:] Eadem, (red.), *Przywracanie historii...*, op. cit., s. 223–229.

19 M. Mierzwiński, op. cit., s. 27–37; A. Siuciak, *Strata i rozproszenie. Struktura i charakter strat wojennych zamku w Malborku w świetle dotychczasowych rezultatów projektu*, [w:] J. Trupinda, A. Siuciak (red.), *Nowy początek...*, op. cit., s. 29–31; Eadem, *Biografia i działalność Zofii Hendzel – kierowniczki Oddziału nr 1 Muzeum Wojska Polskiego w Malborku w świetle zasobu Centralnego Archiwum Wojskowego w Warszawie*, [w:] A. Siuciak, J. Czarnowska-Pfeifer (red.), *Przeszłe i teraźniejsze kolekcje w świetle problematyki strat wojennych i badań proveniencyjnych: materiały z konferencji naukowej zorganizowanej przez Muzeum Zamkowe w Malborku 10 grudnia 2021 roku*, Malbork 2022, s. 177–178.

20 M. Mierzwiński, op. cit., s. 37–54.

21 Przed wojną na terenie Kwidzyna w II połowie XIX wieku funkcjonowało muzeum utworzone z inicjatywy Towarzystwa Historycznej Rejencji Kwidzyńskiej (niem. Das Historisches Verein für den Regierungsbezirk Marienwerder), które wielokrotnie zmieniło swą lokalizację. Ostatecznie część zbiorów trafiła do Muzeum Prowincjonalnego w Gdańsku oraz prywatnych kolekcjonerów. W 1926 roku powstało tu również Muzeum Regionalne Prus Zachodnich w Kwidzynie (Heimatemuseum Westpreussen in Marienwerder). Więcej na temat w: G. von Hirschfeld, *Chronik des historischen Vereins für den Regierungsbezirk Marienwerder im ersten Vereinsjahre bis zum 15 September 1876*, „Zeitschrift des Historischen Verein für den Regierungsbezirk Marienwerder”, H. 1, s. 247–253; Ł. Rzepczyński, *Projekt Straty – Kwidzyn*, Malbork 2018; U. Boyens-Heym, *Das Heimat-Museum Westpreussen in Marienwerder 1925–1945*, [w:] O. Gründer, F. Neumann (Hrsg.), *Marienwerder Westpreussen. Aus dem Leben einer deutschen Stadt an der unteren Weichsel*, Celle 1983, s. 159–163; A. Lemański, *Muzeum regionalne w Kwidzynie – historia, stan obecny i potrzeby*, „Gdańskie Zeszyty Humanistyczne. Prace Pomoroznawcze”, nr 15, 1967, s. 407–435; S. Tatara, *Muzeum w Kwidzynie*, „Kropki Historii”, z. 20, 2010, s. 1–28; J. Jezierska, Ł. Rzepczyński, *Waldemar Heym – Pedagog, regionalista, kolekcjoner, archeolog i etnograf amator; twórca Heimatemuseum Westpreussen in Marienwerder*, [w:] *Etnografowie i ludoznawcy polscy – sylwetki, szkice biograficzne*, t. 5, Kraków 2019, s. 62–63.

22 Po II wojnie światowej Kwidzyn został wcielony w granice państwa polskiego. Muzeum Regionalne Prus Zachodnich w obecnym kształcie i strukturach przestało funkcjonować.

23 Na przykład mały procent bogatej niegdyś kolekcji hrabiów Sierakowskich z Waplewa koło Sztumu. Z czasem do muzeum zaczęto pozyskiwać od lokalnej społeczności także pamiątki historyczne.

24 Ł. Rzepczyński, *Projekt Straty...*, op. cit., s. 12–14.

WYNIKI BADAŃ

25 W przypadku Zamku w Kwidzynie zakres czasowy dotyczyć będzie lat 1950–1989.

Po analizie dostępnych i wyartykułowanych wcześniej materiałów źródłowych możemy dokonać podziału wypożyczeń muzealiów podmiotom zewnętrznym na dwie kategorie: pierwsza uwzględnia ekspozycje traktowane jako rekwizyty na potrzeby produkcji filmowych lub teatralnych, druga zaś jako elementy dekoracji wnętrz²⁵. Z uwagi na zróżnicowane i nieprecyzyjne dane zawarte w materiale badawczym zostaną zaprezentowane tylko wybrane obiekty lub ich zespoły.

MALBORK

Pierwsza poświadczona, choć nie bezpośrednio, wzmianka o wypożyczeniu obiektu ze zbiorów Muzeum Zamkowego w Malborku do dekoracji budynku użyteczności publicznej pochodzi z 1966 roku. Informację tę potwierdza stara muzealna karta katalogu naukowego. Nie zachowały się żadne inne materiały mogące dostarczyć danych na temat warunków, terminów czy też innych szczegółów tego procesu. Przedmiotem był obraz olejny autorstwa malarza Stanisława Michałowskiego (1915–1980) pt. *Zamek malborski* (nr inw. M/297/ MZM), namalowany w 1963 roku i jeszcze w tym samym roku zakupiony do malborskich zbiorów muzealnych z funduszu Społecznego Komitetu Odbudowy Zamku. Przedstawiał zamek malborski od zachodu – od strony rzeki Nogat – z widocznymi na pierwszym planie basztami mostowymi oraz fragmentem gdańska (il. 3). Dzieło zostało wypożyczone w 1966 roku do dekoracji wnętrza budynku Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (PZPR), a dokładniej Wydziału Kultury i Nauki w Gdańsku (przy ul. Wały Jagiellońskie). Tam też pozostawał przez następnych kilka lat. W dostępnej dokumentacji nie odnajdujemy informacji o obiekcie aż do 4 grudnia 1971 roku. W tym czasie Dyrekcja Muzeum Zamkowego w Malborku zwróciła się do Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Gdańsku z prośbą o przekazanie informacji o zabytku²⁶. Informacja zwrotna²⁷ potwierdziła jego smutny los. Już 20 grudnia tego samego roku Muzeum Zamkowe w Malborku wystąpiło z pismem do Ministerstwa Kultury i Sztuki w Warszawie (MKiS) w sprawie wykreślenia obiektu z księgi inwentarzowej z powodu jego zniszczenia²⁸. Bezpośrednią przyczyną tego stanu rzeczy były tzw. wydarzenia grudniowe – protesty robotników i stoczniovców w dniach 14–22 grudnia 1970 roku w Gdańsku. W czasie tych tragicznych wydarzeń, zwanych również masakrą na Wybrzeżu, 15 grudnia²⁹ spłonął budynek Komitetu Wojewódzkiego PZPR³⁰, w którym znajdował się obraz ze zbiorów malborskich. Krótką adnotację odnośnie do jego zniszczenia odnaleziono również w sprawozdaniu Działu Malarstwa, Rzeźby i Sztuki Zdobniczej w Muzeum Zamkowym w Malborku za rok 1971³¹.

W następnych latach jeszcze kilkakrotnie Muzeum używało własne obiekty w celach dekoracyjnych różnym instytucjom i urzędowi. Wypożyczenia te były mniej lub bardziej precyzyjnie dokumentowane. Głównie zainteresowaniem cieszyło się malarstwo, obiekty rzemiosła artystycznego oraz militaria. Te ostatnie służyły najczęściej jako rekwizyty teatralne i filmowe. Jedną z takich instytucji było Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Malborku. Do siedziby owego organu trafił obraz Stanisława Michałowskiego pt. *Malbork III* (nr inw.

Il. 3. Stanisław Michałowski, *Zamek malborski*, 1963, fotografia archiwalna obrazu zniszczonego w pożarze, fot. J. Lidke (zbiory MZM)

26 APM, MZM, Gospodarka Muzealiami, t. 6, 1971, k. 278.

27 Niestety dokument ten się nie zachował.

28 APM, MZM, Gospodarka Muzealiami, t. 6, 1971, k. 302.

29 W piśmie do MKiS podano datę 14 grudnia.

30 M. Abramowicz, W. Duda, G. Fortuna, D. Tusk, *Wydarzyło się w Gdańsku 1901–2000. Jeden wiek w jednym mieście*, Gdańsk 1999, s. 184–185.

31 AZMZM, Sprawozdania z działalności Muzeum Zamkowego w Malborku za lata 1962–1983, t. 1, sygn. I/64, k. 23.

MZM/M/683, obecnie MZM/MRT/42), który miał ozdabiać gabinet przewodniczącego rady³². Z kolei do Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Elblągu w 1979 roku za zgodą Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków³³ „w drodze wyjątku” trafiły cztery obrazy oraz jeden gobelin³⁴. Były to trzy XVII-wieczne obrazy olejne ze scenami batalistycznymi (MZM/MRT/34, MZM/MRT/35, MZM/MRT/51), wspomniany już olej na płótnie autorstwa Stanisława Michałowskiego z widokiem zamku malborskiego pt. *Malbork III* (MZM/MRT/42) oraz współczesny gobelin *Pers* (MZM/TK/39)³⁵. Trzy pierwsze obiekty ze względu na zły stan zachowania zwrócono do muzeum już w 1980 roku, kolejne zaś w 1982. W międzyczasie lub wcześniej(?), w nieznanych bliżej okolicznościach, do tej instytucji trafił również obraz pt. *Polowanie* (MZM/MRT/27), którego udokumentowany został jedynie zwrot w dniu 10 grudnia 1980 roku wraz z wymienionymi już powyżej scenami batalistycznymi³⁶.

Zamkowe obiekty służyły również jako rekwizyty stanowiące elementy scenografii przedstawień teatralnych, wyposażenia innych pomieszczeń aniżeli urzędów, a także produkcji filmowych realizowanych między innymi przez Wytwórnę Filmów Fabularnych w Łodzi. Do dyrekcji Muzeum Zamkowego w Malborku z prośbami o użyczenia występowały takie instytucje, jak R.S.W. „Prasa-Książka-Ruch” Przedsiębiorstwo Upowszechniania Prasy i Książki – Oddział Rejonowy w Elblągu³⁷, Dowództwo Jednostki Obrony Wybrzeża J.W.2344 w Gdańsku³⁸ czy też Polska Izba Handlu Zagranicznego³⁹. Warto zaznaczyć, że nie były to bardzo liczne prośby. Jednakże zważywszy na skąpy materiał związany z wyżej opisanymi kilkoma wybranymi przypadkami, bardzo prawdopodobne jest, że wiele takich działań nie zostało w żaden sposób udokumentowanych, stąd nasza wiedza na ten temat może być obecnie niepełna. Reasumując, w latach 1966–1987⁴⁰ z malborskiego muzeum użyczono łącznie 31 obiektów (w tym między innymi 13 obrazów, 7 elementów broni i uzbrojenia, pozostałe to wyroby rzemiosła artystycznego – meble, świecznik, wilki kominkowe, model okrętu). W przypadku malarstwa popularnością cieszyły się współczesne widoki zamku pędzla Stanisława Michałowskiego, które wędrowały po różnych urzędach wielokrotnie.

KWIDZYN

Z Zamku w Kwidzynie wypożyczano muzealia jedynie na potrzeby produkcji filmowych i teatralnych. Dominowały eksponaty z kolekcji narzędzi kar i tortur, pozostałe pochodziły z kolekcji: militariów, etnografii, a także sztuki i rzemiosła artystycznego.

Kolekcja narzędzi kar i tortur w Zamku w Kwidzynie liczy zaledwie 20 obiektów. Ich proveniencja związana jest z funkcjonującym niegdyś na zamku sądem i więzieniem, wcześniej stanowiły zapewne wyposażenie pomieszczeń piwnicznych w miejskim ratuszu lub bramach miejskich, gdzie przetrzymywano więźniów. Składają się na nią głównie kajdany, w tym kajdany krzyżowe, oraz narzędzia do wykonywania kar za drobniejsze przewinienia, na przykład żelazne obręcze zakładane na szyję, tzw. kuny. Datować je można na okres XIV–XIX wiek. Najciekawszymi i wiodącymi jednak eksponatami są topór i pień katowski, a także skrzynia tortur. Ze względu na swoje walory oraz unikatowość niemalże wszystkie wspomniane obiekty zostały zauważone i wykorzystane jako rekwizyty w trzech produkcjach filmowych, w tym

32 APM, MZM, Gospodarka muzealiami, t. 3, 1967–1968, sygn. 868/90, k. 146–147.

33 ZGIMZM, Księga ruchu muzealiów z lat 1976–1988, nr KR 7/79.

34 ZGIMZM, Księga ruchu muzealiów z lat 1976–1988, Protokół zdawczo-odbiorczy z dnia 17 lipca 1979 r., nr KR 7/79.

35 Ibidem.

36 ZGIMZM, Księga ruchu muzealiów z lat 1976–1988, Protokół zdawczo-odbiorczy z dnia 10 grudnia 1980 r., nr KR 7/79.

37 Świecznik czterościewowy (MZM MZC/66); ZGIMZM, Księga ruchu muzealiów z lat 1976–1988, Pismo z dnia 21 września 1979 roku w sprawie użyczenia świecznika, nr KR 10/79; Protokół zdawczo-odbiorczy z dnia 22 września 1979 r.

38 Szereg militariów i elementów uzbrojenia z XVII–XIX wieku jako elementy dekoracji tzw. Sali Rycerskiej; ZGIMZM, Księga ruchu muzealiów z lat 1976–1988, Rewers z dnia 19 września 1977 r.

39 Polska Izba Handlu Zagranicznego wypożyczyła model okrętu.

40 Ten przedział czasowy odnosi się do potwierdzonych różnymi dokumentami wypożyczeń z Muzeum Zamkowego w Malborku, wykazanych w toku projektu.

41 AZZK, Prasa o Muzeum w Kwidzynie w latach 1950–1959, brak sygnatury, *Muzeum kwidzyńskie wypożycza eksponaty do filmów historycznych*, „Dziennik Bałtycki”, nr 190, 1959, [s.p.], [wycinek prasowy].

42 AZMZM, Zespół akt O/Kwidzyn, Wypożyczanie obiektów muzealnych, Protokoły zdawczo-odbiorcze z lat 1961–1990, sygn. 13/12, teczka 4311, pismo z dnia 19 listopada 1974 r. dot. wypożyczenia do filmu pt. *Legenda o Dylu Sowizdrzale* 9 obiektów z kolekcji narzędzi tortur, [s.p.]; dokumenty potwierdzające wypożyczenie sierpień–wrzesień 1975 r. do produkcji filmu pt. *Strzały Robin Hooda* 6 obiektów z kolekcji narzędzi tortur, [s.p.].

43 Nie można wykluczyć także datacji XVIII-wiecznej, którą podał Łukasz Stawski (dawny opiekun omawianej kolekcji) w publikacji *Zamek i katedra w Kwidzynie: gorycki zespół zamkowo-katedralny. Przewodnik ilustrowany*, Warszawa 2010, s. 25.

44 AZZK, Prasa o Muzeum w Kwidzynie w latach 1960–1969, brak sygnatury, *Szafa Juranda w muzeum kwidzyńskim*, „Głos Wybrzeża”, 1967, nr 53, [s.p.], [wycinek prasowy]; *Dziennik pracy wrzesień 1959 – grudzień 1960*, Rocznik I, brak sygnatury, adnotacja dot. zwrotu i odbioru autem ciężarowym eksponatów z kamery tortur na potrzeby realizacji filmowej [*Krzyżacy?*], listopad 1959 r., [s.p.].

45 96 minuta filmu.

46 Kwidzyńskim muzeum zarządzał wówczas kierownik, dyrekcja natomiast znajdowała się w Muzeum Zamkowym w Malborku, którego Kwidzyn był już oddziałem.

47 AZMZM, Zespół akt O/Kwidzyn, Wypożyczanie obiektów muzealnych, Protokoły zdawczo-odbiorcze z lat 1961–1990, sygn. 13/12, teczka 4311, pismo z dnia 19 listopada 1974 r. dot. wypożyczenia do filmu pt. *Legenda o Dylu Sowizdrzale* 9 obiektów z kolekcji narzędzi tortur, [s.p.].

48 AZMZM, Zespół akt O/Kwidzyn, Wypożyczanie obiektów muzealnych, Protokoły zdawczo-odbiorcze z lat 1961–1990, sygn. 13/12, teczka 4311, dokumenty potwierdzające wypożyczenie sierpień–wrzesień 1975 r. do produkcji filmu pt. *Strzały Robin Hooda* 6 obiektów z kolekcji narzędzi tortur, [s.p.]. W pismach i protokole brak numerów inwentarzowych wymienionych eksponatów.

w jednej słynnej, tj. w *Krzyżakach*⁴¹, *Legendzie o Dylu Sowizdrzale* oraz w *Strzałach Robin Hooda*⁴².

W 1959 roku na potrzeby wszystkim dobrze znanej ekranizacji powieści historycznej Henryka Sienkiewicza pt. *Krzyżacy*, wyreżyserowanej przez Aleksandra Forda, wypożyczono między innymi wspomnianą wcześniej skrzynię tortur, nazywaną także kabatem (nr inw. MK/T/8). Zabytek ten datowany jest na przełom XVI/XVII wieku⁴³. Jego drewniana konstrukcja w formie pionowej skrzyni o wydłużonej podstawie, która w widoku i przekroju pionowym przypomina literę „L”, wykonana została z dębowych desek przylegających do siebie, obitych częściowo od wewnątrz żelaznymi płytami, przy zastosowaniu na zewnątrz pasowych, żelaznych zawiasów oraz zasuw do ryglowania kilkusegmentowego zamknięcia. Na wysokości głowy skazanego znajdowało się kilka niewielkich otworów umożliwiających oddychanie. Było to narzędzie pozbawienia wolności, które służyło także do wymuszania zeznań (il. 4).

Po pojawieniu się tego wyjątkowego i ciekawego eksponatu w wyżej wymienionej produkcji filmowej lokalna prasa i późniejsze publikacje okrzyknęły go mianem „Szafy Juranda”⁴⁴, ponieważ w jednej ze scen filmu *Jurand ze Spychowa* był w niej więziony⁴⁵ (il. 5). Warto w tym miejscu dodać, że poza lakonicznymi wzmiankami prasowymi na temat wykorzystania tego unikatowego zabytku w filmie jako rekwizytu w toku kwerendy źródłowej nie odnaleziono żadnych umów dotyczących użyczenia, opinii konserwatorskich, czy protokołów zdawczo-odbiorczych.

W przypadku kolejnych produkcji filmowych – *Legendy o Dylu Sowizdrzale* oraz *Strzał Robin Hooda* – zachowały się pisma dokumentujące w znacznym zakresie proces wypożyczeń odnoszący się do celu udostępnienia, konkretnych obiektów, zakresu czasowego, osób odpowiedzialnych za odbiór oraz zwrot, jak również do innych kwestii formalnych.

Z pisma z dnia 19 listopada 1974 r. skierowanego do dyrektora Muzeum w Kwidzynie⁴⁶ przez Przedsiębiorstwo Realizacji Filmów „Zespoły Filmowe” w Łodzi dowiadujemy się o wypożyczeniu na potrzeby produkcji filmu *Legenda o Dylu Sowizdrzale* na okres trzech dni następujących eksponatów: obręczy na szyję (nr inw. MK/T/1 i MK/T/2), kajdan na nogi (nr inw. MK/T/18 i MK/T/20), kajdan na ręce (nr inw. MK/T/11 i MK/T/15), a także kajdan krzyżowych (nr inw. MK/T/4, MK/T/5 i MK/T/6). Łącznie dziewięć pozycji inwentarzowych. Z dokumentu wynika również, że sprawa wypożyczenia była konsultowana z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku, który zapewne także musiał wyrazić zgodę oraz opinię. Ponadto uwzględniono kwestie odpowiedzialności ze strony przyjmującego za pełną opiekę w zakresie terminowości oddania oraz za ewentualne uszkodzenia⁴⁷. Tożsame zabytki zostały również wypożyczone na potrzeby *Strzał Robin Hooda*, czyli kolejnej produkcji realizowanej przez tę samą wytwórnę filmową, tym razem w 1975 roku. Wypożyczono sześć obiektów – kajdany krzyżowe, kajdany na nogi, kajdany na ręce, a także kunę (obręcz zakładaną na szyję, która służyła wykonywaniu kary na honorze). Wszystkie eksponaty bez zastrzeżeń wróciły do muzeum, co potwierdza zapis w protokole zwrotu⁴⁸.

Kolejna grupa wypożyczanych muzealiów pochodziła z kolekcji: militariów, sztuki i rzemiosła artystycznego, a także etnografii. Z uwagi na bardzo oszczędne informacje zawarte w źródłach trudno na chwilę obecną skonkretyzować, o które dokładnie obiekty chodziło i pod jakimi warunkami były udostępniane, co upoważnia nas do rezygnacji

z dalszych rozważań na ten temat. Przedstawimy jedynie realizacje filmowe na potrzeby, których zostały one wypożyczone.

Z artykułu prasowego z 11 sierpnia 1959 roku dowiadujemy się, że w odpowiedzi na odezwę dyrekcji produkcji filmowych *Krzyżacy* oraz *Grunwald*, dotyczącą poszukiwań wszelkich eksponatów do odтворzenia scenerii oraz wykorzystania ówczesnej broni i przedmiotów o cechach średniowiecznych, muzeum w Kwidzynie wypożyczyło aż 40 muzealiów tj. „zbroje, broń, kusze, topory, halabardy oraz zabytków etnograficznych skrzynie cechowe”⁴⁹. Do powyższego źródła należałoby jednak odnieść się krytycznie, tzn. wobec przytoczonego zapisu wynikałoby, że kwidzyńska instytucja dysponowała w owym czasie aż tyloma obiektami z danej epoki i z tego zakresu, co nie do końca jest prawdą. Uwzględniając obecny stan wiedzy o poszczególnych kolekcjach, wnioskujemy, że mogły to być jedynie pojedyncze średniowieczne muzealia, pozostała większość pochodziła najpewniej z okresu nowożytnego, a nawet XIX wieku.

Z kolei adnotacja z dziennika pracy muzeum informuje o uszkodzeniu eksponatu, który także posłużył jako rekwizyt scenograficzny, najprawdopodobniej przy realizacji filmowej *Krzyżacy* – „[...] Czyniono próby z eksplozją sieci – bezowocne, ponieważ Film Polski zwrócił je w stanie znacznego uszkodzenia”⁵⁰.

PODSUMOWANIE

Uczestnictwo Muzeum Zamkowego w Malborku w projekcie historyczno-badawczym „Decorum” pozwoliło uporządkować wiedzę na temat wypożyczeń muzealiów w podziale na dwie kategorie, tj. udostępnienia na potrzeby produkcji filmowych i spektakli teatralnych, a także w celach dekoracyjnych. Na podstawie źródeł archiwalnych ustalono kilkanaście wypożyczeń muzealiów ze zbiorów Muzeum Zamkowego w Malborku do dekoracji budynków użyteczności publicznej, przede wszystkim urzędów w Malborku, Elblągu i Gdańsku. Zainteresowaniem władz państwowych cieszyło się głównie malarstwo. Obrazami wówczas chętnie dekorowano gabinety prominentów i ważniejszych urzędników. Zazwyczaj były to wypożyczenia długoterminowe, obejmujące okres nawet kilku lat, co czasem miało niekorzystny wpływ na ich stan konserwatorski. Szczęśliwie większość obiektów, poza jednym udokumentowanym przypadkiem, wracały do Muzeum w dobrym stanie.

W przypadku oddziału w Kwidzynie były to przemieszczenia krótkoterminowe, zdominowane głównie przez eksponaty z kolekcji narzędzi kar i tortur oraz kolekcji militariów. Jednym z ciekawszych wypożyczonych obiektów okazała się skrzynia tortur, która do dziś jest utożsamiana z kultową produkcją filmową *Krzyżacy*. Jej obecność na planie filmowym ogólnie znana była chociażby ze współczesnych publikacji, ale w ramach badań projektowych informacja ta została potwierdzona w kilku historycznych już wzmiankach prasowych. Pozostałe wypożyczenia wraz ze wszystkimi zagadnieniami dotyczącymi na przykład kwestii formalno-proceduralnych czy też stanu zachowania muzealiów pozostawały przed badaniami nieznane, co stanowi może istotny wkład do stanu badań nad tą problematyką.

Zbiory muzealne mogą odgrywać istotną rolę jako elementy dekoracyjne lub też rekwizyty w produkcjach filmowych i teatralnych. Wykorzystywanie ich do powyższych celów to nie tylko kwestia estetyki

Il. 4. i 5. Skrzynia tortur, przetom XVI/XVII wieku, zbiory Zamku w Kwidzynie, nr inw. MK/T/8, fot. L. Okoński

49 AZZK, Prasa o Muzeum w Kwidzynie w latach 1950–1959, brak sygnatury, *Muzeum kwidzyńskie wypożycza eksponaty do filmów historycznych*, „Dziennik Bałtycki”, nr 190, 1959, [s.p.], [wycinek prasowy].

50 AZZK, Dziennik pracy wrzesień 1959 – grudzień 1960, Rocznik I, brak sygnatury, adnotacja dot. zwrotu znacznie uszkodzonej sieci przez Film Polski, listopad 1959 r., [s.p.].

i wiarygodności, lecz także sposób na edukowanie publiczności oraz podkreślanie znaczenia kulturowego i historycznego konkretnych przedmiotów. W ujęciu marketingowym natomiast może przełożyć się także na ich promocję oraz instytucji wypożyczającej. Oprócz wymienionych zalet istnieje także wiele zagrożeń i ograniczeń dla wypożyczanych eksponatów, które wiążą się z wyzwaniem konserwatorskimi, formalno-prawnymi, logistycznymi, jak również etycznymi. Priorytetem i bezwzględnie koniecznością powinno być ich bezpieczeństwo i ochrona. W latach 1945–1989 nie zawsze było to najważniejsze, stąd też w dzisiejszej ocenie pewne działania, a w szczególności narzucanie zarządcom muzeum bądź wymuszanie na nich udostępniania obiektów muzealnych do takich celów, budzą z pewnością kontrowersje. Czy tego rodzaju naciski miały miejsce w Malborku i Kwidzynie, trudno dziś rozstrzygnąć z uwagi na braki w dokumentacji. Skala zjawiska jednak była dość powszechna, o czym świadczą mogą chociażby wyniki realizowanego projektu.

Z pewnością udostępnianie dóbr kultury do powyższych celów, szczęśliwie nieczęste w obecnych czasach, należy rozpatrywać w każdym przypadku indywidualnie, uwzględniając przy tym cały szereg uwarunkowań wewnętrznych, jak i zewnętrznych, na przykład prezentowane wartości, rodzaj i stan zachowania obiektu, problematykę konserwatorską, transport, szeroko rozumiane bezpieczeństwo, aspekty formalno-prawne, zakres czasowy, jak również cel. Co więcej, każda decyzja związana z potencjalnym wypożyczeniem eksponatu muzealnego powinna zostać poprzedzona merytoryczną oraz gremialną analizą i dyskusją pracowników danej jednostki muzealnej, a w razie konieczności także i innych specjalistów oraz autorytetów z tej dziedziny.

Monika Zawrot-Donda – historyczka, muzealnica, Główny Inwentaryzator Zbiorów Muzeum Zamkowego w Malborku.

Aleksandra Siuciak – bibliotekoznawczyni, muzealnica, kierowniczka biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku.

Bibliografia

Abramowicz M., Duda W., Fortuna G., Tusk D., *Wydarzyło się w Gdańsku 1901–2000. Jeden wiek w jednym mieście*, Gdańsk 1999.

Boyens-Heym U., *Das Heimat-Museum Westpreussen in Marienwerder 1925–1945*, [w:] O. Gründer, F. Neumann (Hrsg.), *Marienwerder Westpreussen. Aus dem Leben einer deutschen Stadt an der unteren Weichsel*, Celle 1983, s. 159–163.

Butryn B., *Restauracja architektury, restytucja wnętrza. Zamek malborski po wojnie wyzwoleńczej jako polityczny projekt protomuzealny*, [w:] B. Pospieszna (red.), *Zatem Najświętsza Maria Panna musi oglądać swoją sprofanowaną siedzibę. Malbork między polityką a sacrum (1772–1856)*, Malbork 2022, s. 211–225.

Dobry A., *Działalność Zarządu Odbudowy Zamku w Malborku w latach 1817–1945*, [w:] A. Siuciak (red.), *Przywracanie historii. Losy malborskich zbiorów po II wojnie światowej: katalog wystawy czasowej*, Malbork 2015, s. 13–23.

Hirschfeld G. von, *Chronik des historischen Vereins für den Regierungsbezirk Marienwerder im ersten Vereinsjahre bis zum 15 September 1876*, „Zeitschrift des Historisches Verein für den Regierungsbezirk Marienwerder”, H. 1, s. 247–253.

Jezińska J., Rzepczyński L., *Waldemar Heym – Pedagog, regionalista, kolekcjoner, archeolog i etnograf amator; twórca Heimatmuseum Westpreussen in Marienwerder*, [w:] *Etnografowie i ludoznawcy polscy – sylwetki, szkice biograficzne*, t. 5, Kraków 2019, s. 62–63.

Lemański A., *Muzeum regionalne w Kwidzynie – historia, stan obecny i potrzeby*, „Gdańskie Zeszyty Humanistyczne. Prace Pomorzoznawcze”, nr 15, 1967, s. 407–435.

Mierzwiński M., *Zamek malborski w latach 1945–1960*, „Studia Zamkowe”, t. 1, 2004, s. 7–54.

Rzepczyński L., *Projekt Straty – Kwidzynie*, Malbork 2018.

Sierżputowski B., *Status prawny zbiorów zamku w Malborku po II wojnie światowej. Studium prawno-międzynarodowe*, [w:] J. Trupinda, A. Siuciak (red.), *Nowy początek. (O)budowa kolekcji muzealnych po II wojnie światowej*, Malbork 2019, s. 34–56.

Siuciak A., *Biografia i działalność Zofii Hendzel – kierowniczki Oddziału nr 1 Muzeum Wojska Polskiego w Malborku w świetle zasobu Centralnego Archiwum Wojskowego w Warszawie*, [w:] A. Siuciak, J. Czarnowska-Pfeifer (red.), *Przesze i teraźniejsze kolekcje w świetle problematyki strat wojennych i badań proveniencyjnych: materiały z konferencji naukowej zorganizowanej przez Muzeum Zamkowe w Malborku 10 grudnia 2021 roku*, Malbork 2022, s. 177–178.

Siuciak A., *Mało znane źródła do dziejów malborskich zabytków*, [w:] Eadem (red.), *Przywracanie historii. Losy malborskich zbiorów po II wojnie światowej: katalog wystawy czasowej*, Malbork 2015, s. 223–229.

Siuciak A., *Strata i rozproszenie. Struktura i charakter strat wojennych zamku w Malborku w świetle dotychczasowych rezultatów projektu*, [w:] J. Trupinda, A. Siuciak (red.), *Nowy początek. (O)budowa kolekcji muzealnych po II wojnie światowej*, Malbork 2019, s. 29–31.

Siuciak A., *Towarzystwo Odbudowy i Upiększania Zamku 1884–1945*, [w:] Eadem (red.), *Przywracanie historii. Losy malborskich zbiorów po II wojnie światowej: katalog wystawy czasowej*, Malbork 2015, s. 25–29.

Stawski L., *Zamek i katedra w Kwidzynie: gotycki zespół zamkowo-katedralny. Przewodnik ilustrowany*, Warszawa 2010.

Szukaj w Archiwach, [s.a.], <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/> [dostęp: 31.10.2023].

Tatara S., *Muzeum w Kwidzynie*, „Krople Historii”, z. 20, 2010, s. 1–28.

Trupinda J., *Między Westminsterem a Wawelem. O muzealizacji zamku w Malborku i powstaniu Muzeum Zamkowego w Malborku*, „Studia Zamkowe”, t. 8, 2021, s. 15–54.

Zarządzenie nr 117 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 13 września 1960 r. w sprawie utworzenia Muzeum Zamkowego w Malborku.

Dokumenty archiwalne Muzeum Miasta Malborka

P.K.K.F.i T. Malbork (kronika), bez. sygn.

Zagospodarowanie zamku w Malborku, 1958–1959, teczka nr 7, sygn. MMM/RZ/484.

Archiwum Państwowe w Malborku

Archiwum Państwowe w Malborku, Muzeum Zamkowe w Malborku, Gospodarka muzealiami, t. 1–12, 1960–1989, sygn. 868/88–99.

Archiwum Państwowe w Malborku, Muzeum Zamkowe w Malborku, Gospodarka Muzealiami, t. 6 (1971), k. 278.

Archiwum Państwowe w Malborku, Muzeum Zamkowe w Malborku, Gospodarka Muzealiami, t. 6, 1971, k. 302.

Archiwum Państwowe w Malborku, Muzeum Zamkowe w Malborku, Gospodarka muzealiami, t. 3, 1967–1968, sygn. 868/90, k. 146–147.

Powiatowa Rada Narodowa i Wydział Powiatu oraz Starostwo Powiatowe w Kwidzynie, Referat Kultury i Sztuki, Organizowanie muzeów, popieranie sztuki ludowej, ewidencja artystów i literatów 1945–1948, sygn. 9/88/50.

Prezydium Powiatowej Rady Narodowej i Urząd Powiatowy w Kwidzynie, Sprawozdania z działalności jednostek podległych (biblioteki, muzea, świetlice) za lata 1963–1973, sygn. 9/180/927; oraz Muzea, zabytki, sztuka ludowa, 1968–1972, sygn. 9/180/935.

Zespół Miejskiej Rady Narodowej i Zarządu Miejskiego w Kwidzynie, Referat Kultury, Opieki Społecznej i Zdrowia Publicznego, Oświata, biblioteka, teatr miejski, muzeum, 1946–1947, sygn. 90/110; oraz Biblioteka miejska. Muzeum, 1946–1950, sygn. 90/111.

Archiwum Zakładowe Zamku w Kwidzynie

Dziennik korespondencyjny z lat 1966–1968, brak sygnatury.

Dziennik korespondencyjny z lat 1982–1986, brak sygnatury.

Dziennik korespondencyjny z lat 1986–1989, brak sygnatury.

Dziennik pracy wrzesień 1959 – grudzień 1960, Rocznik I, brak sygnatury, adnotacja dot. zwrotu i odbioru autem ciężarowym eksponatów z kamery tortur na potrzeby realizacji filmowej [Krzyżacy?], listopad 1959 r., [s.p.].

Dziennik pracy wrzesień 1959 – grudzień 1960, Rocznik I, brak sygnatury.

Dziennik pracy styczeń 1961 – wrzesień 1962, Rocznik II, brak sygnatury.

Dziennik pracy wrzesień 1962 – październik 1963, Rocznik III, brak sygnatury.

Informacje o działalności własnej jednostki dla prasy i radia oraz inne formy popularyzacji w latach 1953–1966, brak sygnatury.

Korespondencja Archeologia i Historia z lat 1969–1989, brak sygnatury.

Korespondencja Etnografia z lat 1972–1989, brak sygnatury.

Organizacja własnej jednostki nr 1 z lat 1950–1973, brak sygnatury.

Organizacja wystaw nr 85 z lat 1950–1966, brak sygnatury.

Plany i sprawozdania z działalności muzeum za lata 1950–1966, brak sygnatury.

Prasa o Muzeum w Kwidzynie w latach 1950–1959, brak sygnatury, *Muzeum kwidzyńskie wypożycza eksponaty do filmów historycznych*, „Dziennik Bałtycki”, nr 190, 1959 [s.p.], [wycinek prasowy].

Prasa o Muzeum w Kwidzynie w latach 1960–1969, brak sygnatury, *Szafa Juranda w muzeum kwidzyńskim*, „Głos Wybrzeża”, 1967, nr 53 [s.p.], [wycinek prasowy].

Prasa o Muzeum w Kwidzynie w latach 1960–1969, brak sygnatury.

Prasa o Muzeum w Kwidzynie w latach 1970–1972, brak sygnatury.

Prasa o Muzeum w Kwidzynie w latach 1973–1979, brak sygnatury.

Prasa o Muzeum w Kwidzynie w latach 1980–1989, brak sygnatury.

Sprawozdania z działalności muzeum nr 2 za lata 1967–1995, brak sygnatury.

Zasoby Głównego Inwentaryzatora Zbiorów Muzeum Zamkowego w Malborku

Dokumentacja dotycząca ruchu muzealiów za lata 1977–1989.

Księga ruchu muzealiów z lat 1976–1988, Pismo z dnia 21 września 1979 r. w sprawie użyczenia świecznika, nr KR 10/79.

Księga ruchu muzealiów z lat 1976–1988, Protokół zdawczo-odbiorczy z dnia 17 lipca 1979 r., nr KR 7/79.

Księga ruchu muzealiów z lat 1976–1988, Protokół zdawczo-odbiorczy z dnia 22 września 1979 r.

Księga ruchu muzealiów z lat 1976–1988, Protokół zdawczo-odbiorczy z dnia 10 grudnia 1980 r., nr KR 7/79.

Księga ruchu muzealiów z lat 1976–1988, Rewers z dnia 19 września 1977 r.

Księga ruchu muzealiów z lat 1976–1988.

Księga ruchu muzealiów z lat 1988–2009.

Archiwum Zakładowe Muzeum Zamkowego w Malborku

Dział Sztuki – korespondencja 1973–2007, sygn. 13/6, teczka 71.

Dział Sztuki – protokoły zdawczo-odbiorcze z lat 1978–1997, sygn. 13/12, teczka 4311.

Sprawozdania z działalności Muzeum Zamkowego w Malborku za lata 1962–1989 (z działalności, finansowe, statystyczne), t. 1–4, sygn. I/64–67, oraz dokumentacja Działu Głównego Inwentaryzatora Zbiorów.

Sprawozdania z działalności Muzeum Zamkowego w Malborku za lata 1962–1983, t. 1, sygn. I/64, k. 23.

Ubytki obiektów muzealnych, kradzieże 1972–1998, sygn. 13/11, teczka 523.

Zespół akt O/Kwidzyn, Plany pracy i sprawozdania z działalności Muzeum za lata 1972–2000, sygn. 13/2, teczka 0331.

Zespół akt O/Kwidzyn, Wypożyczanie obiektów muzealnych, Protokoły zdawczo-odbiorcze z lat 1961–1990, sygn. 13/12, teczka 4311, pismo z dnia 19 listopada 1974 r. dot. wypożyczenia do filmu pt. *Legenda o Dylu Sowizdrzale* 9 obiektów z kolekcji narzędzi tortur, [s.p.], dokumenty potwierdzające wypożyczenie sierpień–wrzesień 1975 r. do produkcji filmu pt. *Strzały Robin Hooda* 6 obiektów z kolekcji narzędzi tortur, [s.p.].

